

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจขายข้าวของเกษตรกรในกิ่งอำเภอภูพานยาว จังหวัดพะเยา ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ตำบล คือ ตำบลห้วยแก้ว ตำบลแม่อิง และตำบลดงเงิน

โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจขายผลผลิตข้าวของเกษตรกรในกิ่งอำเภอภูพานยาว จังหวัดพะเยา ตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการตัดสินใจขายผลผลิตข้าว เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจเลือกแนวทางการขายผลผลิตข้าว เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ามากที่สุด ทั้งการขายเพื่อผลกำไรหรือการขายในช่วงที่จำเป็น ตลอดจนการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาด้านการเกษตรของหน่วยงานในพื้นที่อย่างเหมาะสม

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอภูพานยาว ประกอบด้วย 3 ตำบล คือ ตำบลห้วยแก้ว ตำบลแม่อิง และตำบลดงเงิน ซึ่งมีจำนวนครอบครัวรวมกัน 7,233 ครอบครัว ใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 ครอบครัว

การวิเคราะห์ข้อมูล นำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science : SPSS for Windows) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านอื่น ๆ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สภาพการถือครองที่ดิน ขนาดพื้นที่ในการปลูกข้าว รายได้ของครอบครัว แหล่งเงินทุนในการปลูกข้าว ต้นทุนในการผลิต แรงงานในครอบครัว ภาวะหนี้สินของเกษตรกร ค่าใช้จ่ายของครอบครัว ความช่วยเหลือจากหน่วยงานในพื้นที่ การรับข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด การเก็บรักษาผลผลิต ความสะดวกและการขนส่ง ด้วยการหาค่าไคสแควร์ (Chi – square Test)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกข้าว การขายข้าว และการรับข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดของเกษตรกร

เกษตรกร ร้อยละ 63.50 เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 61.50 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่า ร้อยละ 71.25 มีพื้นที่การถือครองที่ดินรวมทั้งหมดระหว่าง 1 – 5 ไร่ ร้อยละ 36.25 โดยเป็นพื้นที่ที่ใช้ปลูกข้าวระหว่าง 1 – 5 ไร่ ร้อยละ 32 และเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวของตนเองอยู่ระหว่าง 1 – 5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 42.24 สำหรับพื้นที่ปลูกข้าวโดยเช่าที่ดินของผู้อื่นอยู่ระหว่าง 1 – 5 ไร่ และ 6 – 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.57 เท่ากัน และในส่วนของพื้นที่ที่ใช้ปลูกข้าวโดยให้ผู้อื่นเช่าที่ดินจะมีพื้นที่อยู่ระหว่าง 6 – 10 ไร่ ร้อยละ 71.42

เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครอบครัว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 โดยจำนวนแรงงานชายคือ 1 คน ร้อยละ 70.31 และจำนวนแรงงานหญิงคือ 1 คนเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 76.98 เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อปีอยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท ร้อยละ 31.25 โดยเป็นรายได้จากการปลูกข้าว ซึ่งอยู่ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 32.25 และเกษตรกรรายได้เสริมนอกจากการปลูกข้าวไม่เกิน 10,000 บาท ร้อยละ 53 สำหรับอาชีพเสริมของเกษตรกรคืออาชีพรับจ้าง ร้อยละ 37

เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเพื่อการอุปโภคบริโภคไม่เกิน 2,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 42 ใช้เงินของตนเองในการลงทุนปลูกข้าวไม่เกิน 5,000 บาท ร้อยละ 51.75 และไม่ใช้เงินลงทุนจากแหล่งอื่น ร้อยละ 42.25 และใช้เงินลงทุนจากแหล่งอื่นไม่เกิน 5,000 บาท ร้อยละ 27

พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูกมากที่สุดคือ ข้าวเหนียวพันธุ์ กข. 6 ร้อยละ 93.25 และข้าวเจ้าพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 ร้อยละ 54.50 เกษตรกรมีหนี้สิน ร้อยละ 86.25 โดยเป็นหนี้สินในระบบ ร้อยละ 82 ซึ่งหนี้สินในระบบจะอยู่ระหว่าง 20,001 – 40,000 บาท ร้อยละ 28.05 สำหรับหนี้สินนอกระบบนั้นจะไม่เกิน 20,000 บาท และมีเกษตรกรบางส่วนไม่มีหนี้สินนอกระบบ ร้อยละ 61.50 แหล่งเงินทุนปลูกข้าวของเกษตรกรจะลงทุนปลูกข้าวด้วยตนเอง ร้อยละ 82.75 และใช้แหล่งเงินทุนของรัฐบาลหรือกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 60.50

เกษตรกรจะเก็บผลผลิตข้าวของตนเองไว้ในยุ้งฉาง ร้อยละ 88.50 และระบุสถานที่รับซื้อผลผลิตข้าวในระดับหมู่บ้าน ร้อยละ 57.75 สถานที่รับซื้อผลผลิตข้าวที่ผ่านมาของเกษตรกรคือมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อผลผลิตเองที่บ้าน ร้อยละ 48.50 และเกษตรกรเปรียบเทียบราคารับซื้อผลผลิตข้าว ร้อยละ 84 เกษตรกรจะได้รับข้อมูลข่าวสารด้านราคาผลผลิตข้าวจากพ่อค้าผู้รับซื้อมากที่สุด ร้อยละ 72 ในส่วนของข้อมูลข่าวสารด้านสถานที่รับซื้อผลผลิตข้าว เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารจากพ่อค้าผู้รับซื้อมากที่สุดเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 81.50

เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับดีพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 70.75 และมีความต้องการที่จะให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำข้อมูลข่าวสารเรื่องราคาและสถานที่จำหน่ายผลผลิตข้าวในระดับมาก ร้อยละ 82.66

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจขายข้าวของเกษตรกร

เกษตรกรขายข้าวให้กับทั้งหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน คิดเป็นร้อยละ 43 โดยมีผลผลิตข้าวที่ผลิตได้อยู่ระหว่าง 2,001 – 4,000 กิโลกรัม ต่อปี ร้อยละ 32 และผลผลิตข้าวที่เกษตรกรขายได้อยู่ระหว่าง 2,001 – 4,000 กิโลกรัมต่อปี ร้อยละ 39.25 คิดเป็นรายได้จากการขายผลผลิตข้าวจะอยู่ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 32.25 ซึ่งราคาข้าวเจ้าจะขายได้ราคา ระหว่าง 7–8 บาท / กิโลกรัม ร้อยละ 30.50 และราคาข้าวเหนียวจะขายได้ราคาอยู่ระหว่าง 6–7 บาท / กิโลกรัม ร้อยละ 41.50

ผู้รับซื้อผลผลิตข้าวจะชำระเงินให้เกษตรกรโดยการชำระเป็นเงินสด ร้อยละ 75.75 และเกษตรกรระบุเหตุผลที่ตัดสินใจขายข้าวเนื่องจากเหตุผลเรื่องราคาเป็นหลัก ร้อยละ 57.50 มีความพึงพอใจต่อราคาผลผลิตข้าวที่ขายได้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 62 โดยระบุเหตุผลว่าขายข้าวได้ราคาต่ำ และเกษตรกรระบุว่าผู้รับซื้อจะมารับผลผลิตข้าวเอง ร้อยละ 56.25

สำหรับความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการตัดสินใจขายผลผลิตข้าว พบว่า เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.29 โดยความคิดเห็นที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ เพื่อใช้ในการศึกษาสมาชิกในครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 2.68 เพื่อชำระหนี้ มีค่าเฉลี่ย 2.50 สำหรับความคิดเห็นอื่น ๆ จะอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ เพื่อกำไรดำรงชีพและซื้อสิ่งของอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 2.38 เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการลงทุนครั้งต่อไปมีค่าเฉลี่ย 2.35 เพื่อการออมของครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 1.96 และเนื่องจากเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินและอื่น ๆ เช่น เจ็บป่วย อุบัติเหตุ มีค่าเฉลี่ย 1.90 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการตัดสินใจขายข้าวของเกษตรกร

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อชำระหนี้ของเกษตรกร พบว่า เพศ ระดับการศึกษา แหล่งเงินทุนในการปลูกข้าว ภาวะหนี้สิน และการรับข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อชำระหนี้ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการลงทุนครั้งต่อไป พบว่า สภาพการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการลงทุนครั้งต่อไปของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อการออมของครอบครัว พบว่า แหล่งเงินทุนในการปลูกข้าว และภาวะหนี้สิน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อการออมของครอบครัวเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อการดำรงชีพและซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ พบว่า ขนาดพื้นที่ในการปลูกข้าว มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อการดำรงชีพและซื้อสิ่งของอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อใช้ในการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และการเก็บรักษาผลผลิต มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อใช้ในการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการตัดสินใจขายข้าวเนื่องจากเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินและอื่น ๆ เช่น เจ็บป่วย อุบัติเหตุ พบว่า ไม่มีตัวแปรใดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเนื่องจากเหตุผลดังกล่าว

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรด้านการผลิตและการตลาด

เกษตรกรได้ระบุปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการผลิตและการตลาดหลายประการ ดังนี้ ปัญหาของเกษตรกรด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรประสบปัญหาแมลงศัตรูพืชทำลายข้าวและปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำสำหรับทำนา ส่วนข้อเสนอแนะคือ ต้องการเจ้าหน้าที่แนะนำเรื่องการทำจัดวัชพืชและแมลงศัตรูข้าว และต้องการแหล่งน้ำสำหรับทำเกษตรกรรมได้ตลอดทั้งปี สำหรับปัญหาด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรขายข้าวได้ราคาถูกและพ่อค้าคนกลางกดราคารับซื้อข้าว โดยเกษตรกรมีข้อเสนอแนะคือ ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐรับซื้อข้าวในราคาดีและต้องการให้รัฐบาลช่วยแก้ไขปัญหาราคาข้าวตกต่ำ

ซึ่งการนำปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรมาปรับปรุง แก้ไขปัญหา จะทำให้เกิดการพัฒนา และเกษตรกรได้รับความช่วยเหลือในเรื่องในการผลิตและการตลาดข้าวได้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจขายข้าวของเกษตรกรในกิ่งอำเภอ ภูพานยาว จังหวัดพะเยา ใช้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อชำระหนี้ของเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า เพศ ระดับการศึกษา แหล่งเงินทุนในการปลูกข้าว ภาวะหนี้สิน และการรับข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อชำระหนี้ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยจำแนกผลการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

1.1 เพศ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อชำระหนี้ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า เกษตรกรเพศชายส่วนใหญ่ มีระดับการตัดสินใจในการขายข้าวเพื่อชำระหนี้มากกว่าเกษตรกรเพศหญิง ทั้งนี้เนื่องจาก ครอบครัวเกษตรกรไทย ยังให้ความสำคัญกับการเป็นหัวหน้าครอบครัวของเพศชาย ให้ความไว้วางใจกับเพศชายในการเป็นผู้นำครอบครัว และเป็นผู้นำในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ต่าง ๆ และในเรื่องของการชำระหนี้สินของเกษตรกร ก็เป็นเรื่องสำคัญที่เกษตรกรเพศชายจะเป็นผู้ตัดสินใจได้มากกว่าเกษตรกรที่เป็นเพศหญิง

1.2 ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อชำระหนี้ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาค่ำ ซึ่งหมายถึง กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ได้เรียนหนังสือและ/หรือจบการศึกษาระดับประถมศึกษา จะมีการตัดสินใจขายข้าวเพื่อการชำระหนี้ในระดับมาก และเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูง คือจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จะมีการตัดสินใจขายข้าวเพื่อชำระหนี้ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีการศึกษาค่ำ จะใช้กระบวนการตัดสินใจค่อนข้างน้อยในการตัดสินใจขายผลผลิตข้าวเพื่อชำระหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวูตซิช (2523) ที่กล่าวถึงแนวคิดของ Taylor ว่า การหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้น (Information Search) เป็นกิจกรรมด้านเชาวน์ปัญญา เป็นการค้นหาสาเหตุหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดตัวปัญหา โดยการเสาะหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของปัญหา ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ข่าวสารที่หามาได้นั้นจะต้องมีความเกี่ยวข้องจำเป็นกับตัวปัญหาและเพียงพอต่อการแก้ปัญหา หากเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นกับเกษตรกรผู้มีความรู้ที่น้อย เกษตรกรไม่มีที่ปรึกษาเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาก็จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่จะแก้ไขปัญหาคด้วยตนเอง โดยฉับพลัน การตัดสินใจในบางสถานการณ์นั้น ไม่อาจเลือกโดยใช้ทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนสูงสุดได้ เกษตรกรจึงต้องใช้ดุลพินิจและวิจารณญาณช่วยในการตัดสินใจอย่างมาก และหากเกษตรกรไม่มีข้อมูลในเรื่องการตัดสินใจที่เพียงพอ ก็จะไม่ได้อะไรที่ตรงตรงถึงผลได้ผลเสีย หรือผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับอย่างคุ้มค่าคุ้มทุนเสียก่อน

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจนั้น จะสอดคล้องกับการศึกษาของ วีระพล (2525) ได้กล่าวถึงการตัดสินใจไว้ว่า การที่แต่ละคนพยายามหาแนวทางการตัดสินใจด้วยตนเองอาจใช้เวลานาน เพื่อไม่ให้เกิดการตัดสินใจผิดพลาด จึงต้องศึกษาขั้นตอน หลักการ และเทคนิคการตัดสินใจที่จะช่วยให้สามารถนำไปตัดสินใจในวิถีทางที่ถูกต้องในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งหากเกษตรกรมีความรู้ มีการศึกษาในระดับสูงขึ้น ก็จะมีโอกาสในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจที่มากขึ้น มีข้อมูลที่เพียงพอและถูกต้องสำหรับการตัดสินใจขายผลผลิตข้าวของตนเองให้ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่ามากที่สุด

1.3 แหล่งเงินทุนในการปลูกข้าว มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อชำระหนี้ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ลงทุนด้วยตนเองและกู้ยืมจากแหล่งอื่น เช่น กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) กู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น เกษตรกรจึงมีความจำเป็นที่จะต้องตัดสินใจขายข้าวเพื่อนำเงินไปชำระหนี้สินที่กู้ยืมมา และสอดคล้องกับตัวแปรอิสระ ภาวะหนี้สิน ของเกษตรกร ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อชำระหนี้เช่นกัน เนื่องจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ว่าเกษตรกรจำเป็นต้องนำเงินที่ขายผลผลิตข้าวไปชำระหนี้สินที่กู้ยืมมา และเกษตรกรส่วนใหญ่ยังจำเป็นต้องพึ่งพาการกู้ยืมเงินเชื่อจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ อยู่ เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการทำนาของตนเองในปีต่อ ๆ ไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปฏิมา (2543) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า การได้รับเงินกู้ มีแนวโน้มที่จะทำให้เกษตรกรยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนมาก เช่นเดียวกับ อภิวัฒน์ (2546) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า การใช้สินเชื่อมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร และการศึกษาของ เอกรัตน์ (2545) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดสงขลา พบว่า แหล่งสินเชื่อทางการเกษตรของเกษตรกร มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานของภาครัฐ จะให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในการให้กู้ยืมเงินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้เกษตรกรนำมาลงทุนในการทำนาของตนเอง และเพื่อลดภาระหนี้สินนอกระบบที่เกษตรกรมีอยู่ อีกทั้งเป็นขวัญและกำลังใจอย่างหนึ่งที่จะทำให้เกษตรกรพยายามที่จะทำการเกษตรให้ได้ผลผลิตที่คุ้มค่ากับการลงทุน และมีเงินหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายในการดำรงชีพของครอบครัวเกษตรกรต่อไปในอนาคต

1.4 การรับข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อชำระหนี้ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารด้านการตลาดในระดับมากโดยการเปรียบเทียบราคาซื้อขายผลผลิตข้าว จะมีระดับการตัดสินใจขายข้าวในระดับมาก และเกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดในระดับมาก คือไม่มีการเปรียบเทียบราคาซื้อขายผลผลิตข้าว จะมีระดับการตัดสินใจขายข้าวในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปฎิมา (2543) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนมาก จะทำให้เกษตรกรมีแนวโน้มที่จะยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนมาก เช่นเดียวกับการศึกษาของ นพรัตน์ (2546) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งของเกษตรกรในจังหวัดแพร่ พบว่า การได้รับข่าวสารด้านการเกษตรมาก มีผลต่อการตัดสินใจปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งของเกษตรกร

ทั้งนี้สาเหตุของการตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับ การรับทราบข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องของเกษตรกรเพื่อประกอบการตัดสินใจ และแหล่งข้อมูลข่าวสารที่จะส่งถึงตัวเกษตรกรนั้น ก็เกิดขึ้นได้ในหลากหลายรูปแบบ ทั้งที่ไม่เป็นทางการ เช่น จากคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนเกษตรกร พ่อค้าผู้รับซื้อ หรือแบบเป็นทางการ เช่น จากหน่วยงานของทางราชการ ภาครัฐ หรือจากสื่อต่าง ๆ ทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ซึ่งแหล่งข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ หากเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ ก็จะทำให้เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจด้านการผลิตและการตลาดได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการลงทุนครั้งต่อไปของเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า สภาพการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการลงทุนครั้งต่อไปของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่มีสภาพการถือครองที่ดินน้อย มีความจำเป็นที่จะต้องตัดสินใจขายผลผลิตข้าวมากกว่าเกษตรกรที่มีสภาพการถือครองที่ดินมาก เนื่องจากต้องนำเงินมาชำระค่าเช่าที่ดินที่ตนเช่าทำนาอยู่ และนำเงินจากการขายข้าวส่วนที่เหลือมาใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการทำนาในครั้งต่อไป สำหรับเกษตรกรที่มีที่ดินของตนเองมาก จะตัดสินใจขายข้าวน้อยกว่า เนื่องจากไม่จำเป็นต้องนำเงินไปจ่ายค่าเช่าที่ดินและที่ดินที่ว่างลงหลังจากทำนาแล้ว ยังสามารถนำไปทำการเกษตรอื่น ๆ ได้อีก โดยไม่ต้องเสียค่าเช่าให้กับผู้ใด สอดคล้องกับการศึกษาของ ปฎิมา (2543) ที่ได้ศึกษาถึง ปัจจัยที่มี

ผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า การมีที่ดินถือครองมากของเกษตรกรนั้น ทำให้เกษตรกรมีแนวโน้มที่จะยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนมาก ซึ่งเหตุผลก็คือ การที่เกษตรกรมีสภาพการถือครองที่ดินมาก จะไม่กังวลเรื่องต้นทุนการผลิตที่เป็นค่าเช่าที่ดิน ทำให้เกิดการตัดสินใจที่รวดเร็วกว่าในการลงทุนทำการเกษตรต่าง ๆ และเมื่อลงทุนจนได้ผลผลิตออกมาแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นต้องเร่งรีบที่จะขายผลผลิต เพราะไม่ต้องรีบนำเงินไปจ่ายค่าเช่าที่ดินหรือนำไปหมุนเวียนในการลงทุนครั้งต่อไปมากนัก

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อการออมของครอบครัวเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า แหล่งเงินทุนในการปลูกข้าว และภาวะหนี้สิน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อการออมของครอบครัวเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับเหตุผลของการตัดสินใจข้อนี้จะสอดคล้องกับเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจขายข้าวเพื่อชำระหนี้ เนื่องจากว่าเมื่อเกษตรกรตัดสินใจขายข้าวและนำเงินไปชำระหนี้สินที่ได้กู้ยืมมาจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ แล้วจำนวนเงินที่เหลือจากการขายผลผลิตข้าวของเกษตรกร ก็จะถูกนำมาเก็บออมเพื่อใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็นสำหรับครอบครัวเกษตรกรเอง

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อการดำรงชีพและซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

จากการศึกษา พบว่า ขนาดพื้นที่ในการปลูกข้าว มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อการดำรงชีพและซื้อสิ่งของอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ในการปลูกข้าวน้อย จะมีการตัดสินใจขายข้าวเพื่อการดำรงชีพและซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มากกว่า ทั้งนี้ เนื่องจากว่า เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ในการปลูกข้าวน้อยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่มีความยากจนและมีรายได้จากการขายผลผลิตข้าวน้อย จึงมีความจำเป็นที่จะใช้เงินเพื่อการดำรงชีพจำนวนมาก และเกษตรกรบางรายไม่มีอาชีพเสริมจากการเกษตรอื่น เนื่องจากมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อย ทำให้ไม่มีรายได้ที่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องตัดสินใจขายข้าวเพื่อการดำรงชีพ และซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

5. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อใช้ในการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว

จากการศึกษา พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และการเก็บรักษาผลผลิต มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อใช้ในการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยจำแนกผลการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

5.1 อายุ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อใช้ในการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว โดยพบว่า เกษตรกรที่มีอายุน้อย มีการตัดสินใจขายข้าวเพื่อใช้ในการศึกษาของสมาชิกในครอบครัวมากกว่าเกษตรกรที่มีอายุมาก ทั้งนี้เนื่องจาก เกษตรกรที่มีอายุน้อย สมาชิกในครอบครัวยังอยู่ในสถานภาพที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่มากกว่าสมาชิกในครอบครัวของเกษตรกรที่มีอายุมากแล้ว เพราะเกษตรกรที่มีอายุมาก สมาชิกในครอบครัวก็จะเป็นวัยที่อยู่ในวัยที่เป็นแรงงานในครอบครัวได้แล้ว ส่วนเกษตรกรที่ยังมีอายุน้อย ยังคงมีบุตรหลานที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนเป็นจำนวนมากกว่า จึงเป็นสาเหตุที่เกษตรกรที่มีอายุน้อยมีการตัดสินใจขายข้าวเพื่อใช้ในการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว

5.2 ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อใช้ในการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว ในส่วนของระดับการศึกษานี้ เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำ มีเหตุจูงใจที่จะให้บุตรหลานของตนเองได้มีการศึกษาที่สูงขึ้นว่าตัวเกษตรกรเอง เนื่องจากว่า หากมีการศึกษาสูงกว่าที่ตนมี จะทำให้มีรายได้มากขึ้น สามารถใช้ความรู้ และวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น ประกอบอาชีพที่ทำให้มีรายได้มากกว่าที่จะเป็นเกษตรกรเหมือนที่รุ่นพ่อแม่เป็น ทำให้เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำตัดสินใจขายข้าวเพื่อใช้ในการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาสูง

5.3 การเก็บรักษาผลผลิต มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเพื่อใช้ในการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว โดยพบว่า เกษตรกรที่มีแหล่งเก็บผลผลิตข้าวแบบถาวร คือมียุ้งฉางข้าว มีการตัดสินใจขายผลผลิตข้าวมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีแหล่งเก็บผลผลิตข้าวแบบถาวร (ใส่กระสอบ) ทั้งนี้เนื่องจากว่า เกษตรกรที่มีแหล่งเก็บผลผลิตที่ถาวร สามารถเก็บผลผลิตข้าวของตนเองไว้ขายเมื่อตอนได้ราคาดี และอีกเหตุผลหนึ่งก็คือ การมีแหล่งเก็บผลผลิตที่ถาวรจะสามารถรอเวลาที่ขายเพื่อนำเงินไปชำระค่าเล่าเรียนของบุตรหลานได้ในช่วงที่เปิดเทอม แต่สำหรับเกษตรกรที่ไม่มีแหล่งเก็บผลผลิตข้าวที่ถาวร จะตัดสินใจขายข้าวตั้งแต่เก็บผลผลิตมาได้ไม่นาน โดยไม่รอราคาผลผลิตข้าวที่สูง เนื่องจากตนเองไม่มีที่เก็บผลผลิตที่เพียงพอและหากเก็บไว้นานอาจจะทำให้ผลผลิตข้าวเสียหายได้

6. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเนื่องจากเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินและอื่น ๆ เช่น เจ็บป่วย อุบัติเหตุ

สำหรับปัจจัยนี้ ไม่มีตัวแปรใดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายข้าวเนื่องจากเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินและอื่น ๆ เช่น เจ็บป่วย อุบัติเหตุ เนื่องจาก เหตุการณ์เหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยนักในครอบครัวของเกษตรกร จึงไม่เป็นเหตุผลหลักที่เกษตรกรจะนำมาเป็นตัวตัดสินใจในการขายข้าว

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. เกษตรกรมีความต้องการที่จะให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำข้อมูลข่าวสารเรื่องราคาและสถานที่จำหน่ายผลผลิตข้าวในระดับมาก จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนอย่างมากที่หน่วยงานราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือในการให้คำแนะนำ ให้ความรู้เกี่ยวกับราคาของผลผลิตข้าว รวมถึงสถานที่จำหน่ายผลผลิตข้าวที่ทำให้เกษตรกรขายข้าวได้ในราคาดี ทั้งที่เป็นหน่วยงานของทางภาครัฐหรือของหน่วยงานเอกชน พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในด้านอื่น ๆ ให้กับเกษตรกร เช่น การจัดหาพาหนะขนส่งผลผลิตข้าวให้เกษตรกร แนะนำสถานที่รับซื้อผลผลิตโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางที่กดราคาซื้อ หรือจัดตั้งธนาคารข้าวเพื่อเก็บผลผลิตข้าวไว้ขายในช่วงที่ได้ราคาดี เป็นต้น

2. ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจทั้งในด้านการผลิตและการตลาดมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการตัดสินใจที่จะปลูกข้าวและขายข้าวของเกษตรกร ต้องใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการผลิตและการขายผลผลิตในอนาคต หากเกษตรกรได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จะทำให้การผลิตและการขายผลผลิตมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อทั้งผู้ผลิตและผู้รับซื้ออย่างมาก ทั้งในเรื่องของผลผลิตที่มีคุณภาพ จำนวนผลผลิตที่คุ้มค่าต่อการลงทุน รวมถึงราคาผลผลิตที่มีความยุติธรรมทั้งผู้ขายและผู้รับซื้อ หากมีความเป็นไปได้ในอนาคต อยากให้หน่วยงานของรัฐจัดทำฐานข้อมูลหรือการสร้งองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดข้าว เนื่องจากเกษตรกรชาวนาไทย ยังมีความต้องการข้อมูลด้านการผลิตและการตลาดที่เหมาะสมเพื่อการผลิตที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

3. เกษตรกรบางส่วนมีพื้นที่ในการปลูกข้าว และพื้นที่ทำกินสำหรับการเกษตรน้อย ทำให้มีรายได้น้อยตามไปด้วย หากหน่วยงานภาครัฐได้ให้การช่วยเหลือเรื่องการจัดสรรพื้นที่ทำกินให้เกษตรกร จะทำให้เกษตรกรประกอบอาชีพทางการเกษตรได้มากขึ้น มีผลผลิตมากขึ้น และเพียงพอต่อการขายเพื่อการดำรงชีพ อีกทั้งหากเมื่อหมดฤดูกาลทำนา เกษตรกรบางส่วนไม่ได้นำที่ดินของตนเองทำการเกษตรอย่างอื่น และเกษตรกรบางรายไม่มีอาชีพเสริม หน่วยงานราชการควรเข้าไปส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรนอกฤดูกาลทำนา หรือหาอาชีพเสริมอื่นเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวเกษตรกรให้มีรายได้เพียงพอสำหรับการดำรงชีพอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเปรียบเทียบการศึกษาในแต่ละพื้นที่ เพื่อหาข้อสรุปที่เหมาะสมสำหรับนำไปแนวทางในการวางแผนพัฒนาการส่งเสริมการผลิตข้าวให้พื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรมากที่สุด
2. ควรมีการศึกษากลไกราคาและการตลาดต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเกษตร เพื่อนำข้อมูลที่ได้ เผยแพร่ให้เกษตรกรได้รับรู้ เพื่อลดขั้นตอนการถูกกดราคารับซื้อผลผลิตจากพ่อค้าระดับต่าง ๆ และเพื่อให้เกิดการวางแผนในการผลิตอย่างเหมาะสมกับพื้นที่ของเกษตรกร
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในเชิงลึกของเกษตรกรในการดำรงชีพและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพื่อหาแนวทางในการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น หรือหาแนวทางในการเพิ่มรายได้ของเกษตรกรให้เหมาะสมกับรายจ่ายมากที่สุด และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการทำโครงการช่วยเหลือเกษตรกรในด้านอื่น ๆ อย่างเหมาะสม